

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 6 - Number: 19 p. 263-268, Spring 2022

**Rauf Kerimov, Hint M¼zik Sanatı, Katre M¼zik Okulu Yayınları,
Kayseri, 2021, 210 s., ISBN: 9786250003060***

*Rauf Kerimov, Indian Music Art, Katre Music School Publications, Kayseri, 2021, 210
p., ISBN: 9786250003060*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1056787>

Kitap Tanıtımı /
Book Review

Makale Geliř Tarihi /
Article Arrival Date
12.01.2022

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
12.03.2022

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
29.03.2022

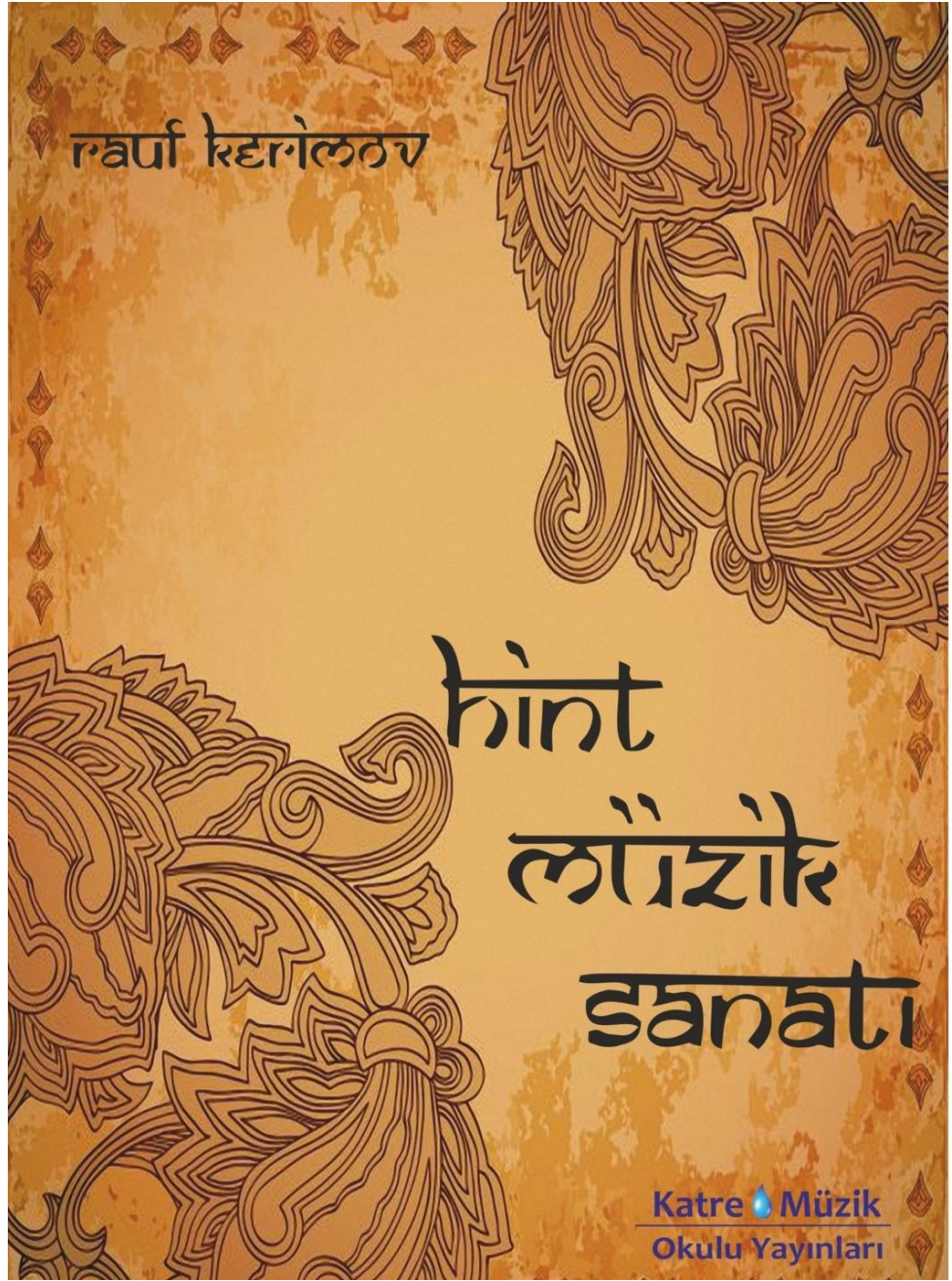
Asya Studies

Prof. Dr. Ganire H¼seynova
Erciyes Üniversitesi, G¼zel Sanatlar
Fak¼ltesi, M¼zik Anasanat Dalı,
gganira@mail.ru

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-8793-0654>

* "COPE-Dergi Edit¼rleri için Davranış
Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri"
beyanları: Bu alışma için herhangi bir
ıkar atışması bildirilmemiştir. Bu
Çalışma için etik kurul onayı
gerekmemektedir.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

H¼seynova, G. (2022). Rauf Kerimov: Hint M¼zik Sanatı, Katre M¼zik Okulu Yayınları, Kayseri, 2021, 210 s., ISBN: 9786250003060. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(19), 263-268.

Bu çalışmada, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Rauf Kerimov'un yazdığı "Hint Müzik Sanatı" adlı kitabın tanıtımı ve değerlendirmesi yapılmıştır.

Müzik her zaman Hint yaşamının önemli bir parçası olmuştur. Basit halk ezgilerinden, dünyanın mükemmel müzik sistemlerinden birine kadar uzanan Hint müziğinin kökenlerine, en eski Hindu yazıtları olan Vedalarda rastlanılır. Hintlerde sesin kozmik ahengin bir yaratıcısı olduğu inancı, evrende ve insan dünyasında düzeni koruma adına bir temel kabul edilmiş; bu bakış açısından müzik, kendini ifade etmeden ziyade kendini gerçekleştirme ve bir kurtuluş aracı olarak görülmüştür. Ayrıca, determinist Batı klasik müziğinden farklı olarak, Hint klasik müziğinde yüksek derecede "kişiselleştirilen" bir performans söz konusudur. Tarih boyunca müzik, Hint toplumunda dinler ve çok sayıda mezhep arasındaki bölünmeleri önlemiş; birlik, beraberlik değerlerinin artırılmasına vesile olmuştur. Bunun yanında, müzik pratiklerinde somutlaşan dinî ve felsefi birliğin derin tarihsel kökleri, müzik ve dinin ortak bir ontolojik konumlanışını gözler önüne serer. Dolayısıyla, Hint düşüncesinde müziği dinden ayırmak neredeyse imkânsızdır. Çünkü eski mistik geleneklerle bağlantılı somut ve soyut dinî anlam müziğin her türünde gözlemlenebilir. Hint medeniyeti, yüzyıllarca yakın ilişkiler içerisinde olduğu Doğu ve Batı dünyasının kültüründen yoğun bir şekilde etkilenmesine yol açmıştır. Bununla birlikte, Hint klasik müziği eski mirasını koruyarak yenilik ve deneyler yoluyla yeni zirvelere ulaşmıştır.

Günümüzde Hint medeniyetine yönelik araştırmalar Hindoloji bölümlerinin yanında Tarih, Dinler Tarihi, Sanat Tarihi, Etnomüzikoloji gibi bilim dallarında sürdürülmektedir. Tanıttığımız bu kitap, müzikoloji alanındaki ender çalışmalardan birisi olması nedeniyle önem arz etmektedir. Üniversitelerin yukarıda adı geçen bölümü öğrencilerine ve akademisyenlere Hint kültürü ve medeniyetine yönelik araştırmalarında bir kaynak eser olarak hazırlanmış bu kitapta, Hint müzik sanatı çok yönlü olarak ele alınmıştır. Kerimov'un 2021 yılında yayınladığı Hint müzik sanatını inceleyen bu çalışma ön söz, kronolojik bir seyir takip eden yirmi bir bölüm, son söz, terimler sözlüğü ve kaynak literatürden oluşmaktadır.

Kitabın **Ön Söz** kısmında, farklı kültürel dünya görüşüne dayalı Doğu ve Batı medeniyetinde evreni idrak etme ve kavrayış biçimleri tartışılmış; Doğu felsefe anlayışı perspektifinden Hinduların felsefi, dinî konseptini içine alan sosyal, etik, estetik, psikolojik temellerini yansıtan müzik kültürü üzerinde durulmuştur. Toplumun her kesiminde ilgi gören müziğin insanların yaşamında doğumdan ölüme kadar iç içe varlığını sürdürdüğüne değinilmiş; çok sayıda dinî, dili ve kültürü kucaqlayan yapısından dolayı bölgesel kültürler arasında farklı sanat üsluplarının harmanlandığı düşüncesi ortaya atılmıştır. Bölümün sonunda, metnin yazım diline ait düzenleniş yapısı hakkında bilgi verilmiştir.

Hintlere Özgü Müzik Anlayışı başlıklı ilk bölümde; farklı uygarlıkların ses, seslendiriş ve sesi algılama kavramı konusu üzerine bir tartışma açılarak bir kültürün oluşumu sürecinde çeşitli genetik niteliklerin etkisi altında ses parametrelerinin müzikal düşünme merkezinde biriktirildiği faktörü üzerinde durulmuştur. Eski Hintlerin müzikal tonaliteyi bazı psikoduygusal ruh hâlleriyle ilişkilendirdiği, bu kavramlar bütününe içine alan *mantra yoga* biliminden kısaca söz edilmiştir. Vücut ve bilinç üzerinde olağanüstü etkiye sahip ses yapısını tanımlayan *mantra* anlayışı, fevkalade seslerin iyileştirici gücünün yaratıcı gelişmeye, zorlukların üstesinden gelmeye yönlendirdiği inancı, melodik sözcüklerin doğru titreşimlere yol açarak kişinin bilinçaltını olumsuz tutumlardan arındırdığı, böylece fiziksel ve zihinsel eylemin sonuçlarının değiştirebileceği tartışılan diğer konulardır. Son kısımda çalgılar ve onlardan elde edilen sesler, müziğin renklerle ilişkisi gibi ilgi çekici konular tartışılmaktadır.

Hint Müzik Sanatı adlı ikinci bölümün başında Hint müziğinin tanımına dair açıklayıcı bilgiler verilmektedir. Sonsuz çeşitlilik ve incelikleriyle yaratıcı düşünceler üreten Hint müziğinin felsefesi, kavranması açısından dinleyen bir süre kendini bu müziğe hazırlamasını gerektiren bakış açıları ortaya konulmuştur. Zira böyle niteliksel ölçütlere uyulmadığı hâlde müzikteki yaratıcı düşünceler yanlış algılanmaya neden olabilir. Batı müziğinin temelini oluşturan çokseslilik unsuru yerine Hint müziğinde sadece melodik ve ritmik bileşenler sayesinde olağanüstü çeşitlilik ortaya çıkarmak mümkün olduğu bilgisi yer almıştır. Bununla birlikte, Hint felsefi düşüncesinde müzik ve dansın esas dinî ve duygusal ifade biçimlerini yansıttığı, müziğin bir eğlence kaynağı olmakla kalmayıp insanı ruhsal yükseltme potansiyeline sahip olduğunu anlatan kavramlar ele alınmıştır. Kurban törenlerinde söylenen ilahilerin temel bir kaynak niteliği taşıdığına işaret eden yazar, etik ve manevi değerlerle yoğrulmuş müziğin dinî öğretilerin hükümlerine altında sürdüğünü bir daha vurgulamıştır. Bölümün devamında Hint müziğinin gelişimine ait ilk yazılı belgelerden söz edilmektedir. Bu eski metinlerde ilk defa olarak ses, perdeler, mikrotonal aralıklar, ritim, tempo gibi müziksel unsurların izahı yapıldığı bilgisi aktarılmıştır. Son olarak çeşitli müzikal formların birleşme ve kaynaşma sürecini yansıtan bir tablo yer almıştır.

Müzik Sanatının Gelişim Evreleri başlığı altında yazılan üçüncü bölümde Hint müzik kültürü hakkında ayrıntılı açıklayıcı bilgiler sunulmaktadır. Bu muazzam müzik sanatını yakından tanımak adına tarihsel ilerleme sürecinin yazar tarafından devirlere ayrılmış olması bu noktada önem kazanmıştır. Böyle bir analiz yöntemi doğrultusunda dönemlere dair önemli kültürel gelişmeleri ayrıntılarıyla incelemek imkânı sağlanmıştır. Hint müziği tarihinin en eski zaman dilimi olarak bilinen **Pre-Vedik** dönemden bahseden kısımda, kadim yerleşimlerde müzik ve çalgıların geçmişine tanıklık eden heykel ve duvar resimlerinin var olduğu, bu döneme ait bulunan kalıntı ve bulguların müziğin çoğunlukla dinî olaylar esnasında kullanıldığını kanıtlandığı bilgisi aktarılmıştır. MÖ 2500–MS 200 yılları arasına tarihlendirilebilecek Vedik Dönem Hint kültürünün ana kökeni sayılan önemli metinlerin (*Rigveda*, *Yajurveda*, *Samaveda*, *Atharvaveda*) ortaya çıktığı bir zaman periyodudur. Son derece değerli bu yazılı belgeler, aynı zamanda dönemin usta sanatçıları ve çalgıları hakkındaki bilgilere ulaşmayı kolaylaştırır. Ses ve perdelere ilişkin tartışmaların ortaya çıktığı, halk müziğinin kademeli olarak sanat müziğine dönüştüğü bilgisi de önemli bulgular arasında yer almaktadır. Şarkı söyleme, çalgısal müzik ve dansın yaygın olduğu bu çağda sıradan insanın bile sanata olan ilgisine dair verilen bilgiler dikkat çekicidir. Yazarın çok sayıda telli, vurma ve üfleme çalgı çeşidinden bahsederek kısa açıklamalar vermesi bölümü önemli kılan bir başka yönüdür. Vedik Dönem'e ait müzik sanatı hakkında kesin bir fikir edinmek için Hint ideolojisinin ana kaynağı sayılan *Upanishad* yazılarının temel bir gereklilik olduğunun altını çizen yazar, bu kutsal metinlerden dönemin çalgıları hakkında özgün bilgiler elde etmenin mümkün olduğu düşüncesine katılmıştır. Bundan sonraki alt bölümde Vedik Dönem'de yazılmış epik türün iki büyük eseri olan *Ramayana* ve *Mahabharata* destanlarının bu çağda yaşanan sanatsal gelişmelere tanıklık ettiğinden bahsedilmiştir. Müziği sistemleştirmenin ivme kazandığı bu devirde çalgısal türün biçimlenmesi, klasik ve ritüel müziğin popülerliği hakkında kısa bilgiler aktarılmış; çalgıların kategorize edildiğine ve icra yöntemlerine değinilmiştir. Zengin içerikli bu belgesel kanıtlar müziğin insanların günlük yaşamındaki önemli yerini bir kere daha teyit eden örnekler. **Klasik Dönem** başlığı altında yazılan bölümde milattan sonraki 100–1200'lü yıllarda ortaya çıkan ilk müzik konulu eserler üzerinde durulmuştur. Drama, dans sanatı, müzik ve çalgılardan bahseden *Nātyashāstra* kitabesinin kısa tanıtımında müzik teorisi ve ritim bilgisine ilişkin yorumlara da temas edilmiştir. Yazının devamında Gupta İmparatorluğu döneminin Hindistan tarihinde kültür, sanat ve öğrenmenin altın çağı olarak kayda geçtiğiyle ilintili bilgiler verilmektedir. Hindistan'da Müslüman Sultanlığı'nın temellerinin atıldığı Orta Çağ, müzik sanatının ihtişam zirvesine ulaştığı ve önemli gelişmelere yol açan bir dönem olarak tarihe geçmiştir. Son alt bölümde, Türk–Müslüman hâkimiyetinin Hint kültürü üzerindeki etkisi ele alınarak bu dönemde gelişen yeni sanat türleri örneklerle açıklanmış, sanatsever hükümdarların müzik kültürünün yaygınlaşmasında büyük pay sahibi oldukları vurgulanmıştır. Bölümün sonunda müzik sanatında gelişim evrelerinin kronolojik bilgileri tablo hâlinde verilmiştir.

Raga Nedir? başlıklı dördüncü bölümde Hint klasik müziğinin bel kemiğini oluşturan, karmaşık yapıya sahip *raga* kompozisyonu detaylı bir şekilde incelenmiştir. Batı müziğinin armonik ve polifonik yapısından farklı olarak Hint müziğinde üstün pozisyona sahip melodi hattı, değişik ritimler ve karşıt notalardan katmanlanan bir kompozisyon türü özgüdür. *Raga*'da yaratıcı ve yapıcı bir süreç söz konusu olup temel özelliklerinden bir diğeri ise icra özgürlüğü kavramıdır. Yazar, bu sıra dışı ve özgün beste türünün yapısal unsurlarını ve Hint müzik sisteminin önemli bileşenlerini tüm ayrıntılarıyla metaforik bir anlatım üzerinden gerçekleştirmiştir.

Rasa Estetizmi başlıklı beşinci bölümde Hint sanatında duyguların anlatım biçimini oluşturan *rasa* fenomeninden söz edilmektedir. Bu kavram, kabaca ifade etmek gerekirse duygusal imgelerin dışı yansıtılması olarak açıklanabilir. Hint estetiğinin önemli bir kategorisi olan *rasa* şiir, müzik ve tiyatro sanatında deneyimlenen emosyonel bir durumdur. Böyle bir durum, *bhava* denilen değişken ruh hâllerinin etkisiyle uyandırılabilir. Bölümün devamında tipik estetik duygular yansıtan *nava rasa* teorisinden, estetik açıdan tatmin edilen dinleyicide belirli bir ruh hâli çağrıştıran müzisyenin yorumlama becerisi ve hayal gücü üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bir biyoenerji etkisiyle vücut ve bilinç arasında bir bağlantı oluşturan *rasa* konseptinin önemli estetik felsefi boyutu, entelektüel, psikolojik ve sanatsal yönleri maddeler hâlinde verilerek bu bölüm tamamlanmıştır.

Kitabın devamında **Tala Metro-Ritmik Sistemi** adlı altıncı bölümde Hint klasik müziğinin önemli bileşenlerinden olan *tala* ritmik strüktürüne dair bilgiler ve açıklamalar verilmiştir. Bir müziğin sanatsal imajının ana hatlarını belirlemek ve daha manalı olması açısından dizem ve tartım oldukça önemli bir işlev üstlenmektedir. Ritim unsuruna ayrı bir önem verildiği Hint müziğinde çok sayıda ritmik kalıp mevcuttur. Aşırı derecede karmaşık zamansal yapıya sahip metro-ritmik kombinasyonlardan örnek

gösterilen bu bölümde, döngüsel kalıp biçimleri açık bir biçimde anlatılmıştır. Kavranması güç olan bilgileri daha kalıcı hâle getirmek için kalıp biçimleri resimler ve tablo ile desteklenmiştir. Doğaçlamaya dayalı Hint klasik müziğinde *tala* kalıplarının ritmik bir altyapı sağladığı, böylece *raga* unsuru melodi oluşumunda belirleyici bir ilke, *tala* ise zamansal bir kavram olarak bir bütünlük taşıdıkları sonucuna varılarak bu bölüm sona ermiştir.

Hint Ses Perküsyonu Sanatı–Konnakol adlı yedinci bölümde, evrensel bir ritim dili olarak kendini kanıtlamış *konnakol* sanatı tanıtılmıştır. *Konnakol*, herhangi bir karmaşık ritmik strüktürü okuyabilmek ve ritim duygusunu geliştirmek için en uygun ve basit yöntemlerden biridir. Sanatçının kendi sesini ve ellerini kullanarak çeşitli davul seslerinin benzetimini yaparak karmaşık ritmik kalıpların incelenmesinde yeterli beceriyi kazanabildiği, bölümün temel tartışma noktasını oluşturmuştur. Vokal maharetle elde edilen sözlü ritimler daha sonra herhangi bir çalgıya aktarılır. *Konnakol* sanatı birçok Avrupa ve Amerika caz kolejinde Ritmik Solfej disiplini içinde de çalışılmaktadır. Böyle bir kurs, öğrencinin karmaşık ritmik ifadeler ile kolayca başa çıkmasına yol açmakla birlikte karmaşık müzikal zamanlamada rahat hissettirecektir. Bölümün sonuna eklenen tabloda vurma çalgıları hecelerle seslendirme dilinin özgün yönü örneklendirilmiştir.

Kuzey ve Güney Gelenekleri Arasındaki Fark ve Benzerlikler adlı sekizinci bölümde Klasik Hint müziğinin iki ayrı kanatını oluşturan *Hindustani* ve *Carnatic* gelenekleri aydınlatmaya çalışılmış, uzun tarihsel yolculukları boyunca çeşitli değişikliklere uğrayan her iki müzik türünün temelde bütünlük koruyabildiği gerçeğine değinilmiştir. Geleneksel üslupların tarihsel süreçlerini inceleyen yazar, bu noktada çok sayıda örneklere yer vererek farklılıkları yansıtan karşılaştırmalı bir tablo sunmuştur. Bunun yanında, *Hindustani* ve *Carnatic* geleneklerine ait temel teorik bilgiler detaylı bir şekilde anlatılarak resimlerle desteklenmiştir. Bölümü kapsayacak bir biçimde özetleme yapılmış, kuramsal ve üslupsal farklılıklara rağmen coğrafi sınırların ötesine geçen her iki geleneğin kuzey ve güney bölgede büyük rağbet gördüğü örneklerle ortaya konulmuştur.

Hint müziğinin notasyon karakteristiğinin ele alındığı **Hint Müziğinde Notalama Sistemi** adlı dokuzuncu bölümde alan ile ilgili birtakım bilgileri vermek hedeflenmiştir. Eski dönemlerde ortaya çıkan notalama sistemlerinin özelliklerinden bahsedilmiş; müziği notaya almanın yazılı olarak saklanması ve kaybolmasını önlemek, aynı zamanda eski bestelere ulaşabilme imkânını doğurduğu tartışılmıştır. Vedik Dönem’den günümüze kadar önemini koruyan *swaralipi* denilen nota karakteristiğinden söz edilerek uygulama yöntemi açıklanmıştır. Bölümün devamında modern notasyon sisteminin ortaya çıkmasında, Hint müziğinin en tanınan teorisyenlerinden Pt. Vishnu Digambar Paluskar ve Pt. Vishnu Narayan Bhatkhande’nin notalama sistemleri incelenmiştir. Bunun yanında yöresel Bengal müziğini kodlamaya yönelik matris temelli modeller okuyucunun dikkatine sunulmuştur. Sonuç kısmında, tekrarlama ve ezberleme pratiği üzerinden yürütülen meşk usulüne ilişkin sıkıntılara dikkat çekilerek standart bir notalama sisteminin müzik sanatını bir düzen ve disipline oturttuğu ifade edilmiştir.

Onuncu bölüm **Hint Halk Müziği** başlığını taşımaktadır. Bu bölümde tamamının ele alınması mümkün olmadığı rengârenk halk müziğinin en tanınan türleri bütün yönleriyle tanıtılmaya çalışılmıştır. Halk sanatının sadece bir eğlence olmadığı düşüncesini vurgulayan yazar, yazının icadından önce tarihi bilgilerin sözlü gelenek şeklinde nakletmenin önemli bir gerçek olduğunu belirtmiştir. Bölümün devamında, mozaik etnik yapısı sayesinde ortaya çıkan değişik yörelere ait folklor türleri irdelenmiş, her birinin kısa tanımı yapılmıştır. Zengin görsel materyal desteğinde nakledilen bilgiler okuyucuya akıcı bir anlatımla sunulurken fazladan kavramsal fayda sağladığını söylemek mümkündür. Son değerlendirme yapılmadan önce çeşitli halk müziklerinin bölgesine, türüne ve kullanılan çalgılara ilişkin oldukça kapsamlı ve detaylı bir tablo ortaya konulmuştur. Kısa bir özetle bölüm tamamlanmıştır.

Çalgılar, işitsel bir sanat olan müziğin somut ve maddi temsilidir. Çalgıları inceleyerek müziğin evriminin izini sürmek, ayrıca onların ait olduğu insan grubunun maddi kültürünün birçok yönünü açıklamak mümkündür. Şüphesiz müziğin böyle bir pozisyona sahip olduğu Hindistan’da çalgıların kültürel evrimde önemli bir faktör olduğu açıktır. Hint müziğinin felsefi ve estetik görüşlerini yansıtan halk çalgıları Antik Çağ’dan beri Hint kültürünün ve geleneklerinin ayrılmaz bir parçası olmuştur. **Hint Çalgıları** başlığı altında yazılmış on birinci bölümde geleneksel Hint çalgılarının tarihine yönelik küçük bir tanıtım sunulmuştur. Edebî ve sanatsal eserlerde adı geçen geleneksel çalgıların tetkikiyle pek çok bilgi toplanabildiğinin altını çizen yazar, eski yerleşim bölgelerindeki tapınaklarda günlük hayatı canlandıran sahnelerde çalgı figürlerine ve müzisyen tasvirlerine örnek vermiştir. Bölümün devamında Hint kültüründe çalgıların kutsal bir varlık olarak kabul edildiği düşüncesi noktasına odaklanılmıştır. Yüzyıllar boyunca süren kültürlerarası etkileşimin Hint müzik sanatında büyük ölçüde zenginleşme

faktörü ile karakterize edildiği, farklı medeniyetlerin barındığı bir ortamda yeni tarz ve biçimlerin yanında yeni çalgıların da ortaya çıktığına ilişkin görüşler bildirilmiştir. Bölümün sonunda eyaletlere göre Hint çalgılarının genel haritası bir tablo halinde verilmiştir.

Hint Çalgılarının Sınıflandırılması başlıklı on ikinci bölümde geleneksel çalgıların farklı parametrelere dayalı sınıflandırılması konusu ele alınmıştır. Toplumsal bir kültür ürünü olan çalgıların ayrıntılı incelenmesi onların sınıflandırma fikrini de beraberinde getirdiği, müzikolojinin önemli alt dalları arasında yer alan sınıflandırma konusunun hâlen organologların ilgi merkezinde olduğu yorumsal bir dille okuyucuya aktarılmaktadır. Dünya müzik tarihinde çalgılara yönelik yapılan ilk çalışmaların başında gelen eski Hint bilgini Bharata Muni'nin *Nāṭyaśāstra* eserinin önemli bir kaynak olduğuna vurgu yapan yazar, bölümün devamında ünlü Hint müzik bilimcilerin konuya ilişkin yapılan çalışmalarını ve taksonomi düşüncelerini aktarmıştır. Son olarak, geleneksel Hint çalgılarıyla ilgili bugüne değin yaşanan güncel problemlere değinilerek, alanla ilgili yapılan araştırmalara daha kapsamlı bir yaklaşım gerektiği ifade edilmiş; işlevsel yönden kendini kanıtlamış ilk Hint çalgı sınıflandırmasının yüzyıllar sonra dünya organologları tarafından temel bir model olarak kabul edileceğine vurgu yapılmıştır.

Kitabın önemli yapı taşı oluşturduğunu diyebileceğimiz on üçüncü bölümden on yedinci bölüme kadar beş temel başlıkta (*Ghana Vādyā - Tınlar Çalgılar, Avanaddha Vādyā - Derili Vurma Çalgılar, Sushira Vādyā - Üfleme Çalgılar, Tata Vādyā - Telli Çalgılar, Vītat Vādyā - Yaylı Çalgılar*) görsel ve anlatımlı bilgi aktarımı şeklinde altmıştan fazla geleneksel Hint çalgısının incelenmesi yapılmıştır. Söz konusu bu beş bölüm hakkında genel itibarıyla şunları söylemek mümkündür: sınıfına göre her bir çalgı ayrı bir başlık altında tanıtılarak temel bilgiler verilmiş, tarihsel kökeni, yapısı, çalış şekli ve teknik özellikleri niteliğinde değerlendirilmiştir. Etraflı bilgilendirmeler yapılmakla birlikte çalgılara yönelik eklenen resimler, metni anlam açısından hayli zenginleştirmiştir.

Hint ve Avrupa Müziğinin Ayırt Edici Özellikleri adlı on sekizinci bölümde Hint ve Avrupa müzik sanatının farklı yönleri izah edilmeye çalışılmıştır. Doğu ve Batı müzik anlayışı arasındaki kültürel farkları hassasiyetle betimleyen yazar, Hint müziğinde melodi ve ritmin birçok yönden üstün olduğunu, bu iki temel unsurun kendi başına bir armonizasyon veya orkestrasyon imkânlarından çok daha etkileyici bir potansiyel taşıdığını son derece özenli ve yetkin bir dille ifade etmiştir. Strüktürel anlamda Avrupa müziğini çokseslilik oluştururken Hint müziğinde ifade tarzı müzisyenin yaratıcılık gücüne bağlı olduğuna dikkat çekilmiş; esrarengiz atmosfer yaşatan bu müziğin esas olarak hisler ve duygular uyandırabilecek nitelikli, yorumculuktan ziyade bir ibadet eylemi olduğu kaydedilmiştir.

Hint Sinema Müziği başlıklı on dokuzuncu bölümde Hint sinemasının olmazsa olmaz unsurlarından olan film müziğinin tarihçesi hakkında özet bilgi verilmektedir. Film müziği Hindistan'da en popüler türlerden biridir. Film müziğinin doğuşu, sinema endüstrisinde yeni bir dönem başlatmıştır. Sinema sanatında görüntü kadar ses ve beden dilinin de önemli bir anlatım aracı olduğu şüphesizdir. Bu anlamda şarkılar ve danslar Hint filmlerinin en vazgeçilmezidir. Zira bunlar olmadan duygusal sahnelerin yaşanması imkânsızdır. Özel olarak bestelenen müzikler ve şarkılar ulusal boyutta popülerliğini sürdürmekle beraber filmin pazarlamasında oldukça önemli bir faktördür. Bölümün devamında, Batılılaşma sayesinde aydın kesimin millî değerler üzerine açtığı yeni ideoloji çığırının sinema sanatına özgün nitelik taşıyan bir Avrupa etkisinden, buna rağmen Hint kültürüne has gelenekçi sanat anlayışına ilişkin tutumun Batı üsluplarında bile halk müziği elementlerini açıkça sezdirdiğinden bahsedilmiştir. Bu eğilimin aynı zamanda yeni bir besteci kuşağının başlangıç noktası olarak kabul edilebileceğine değinen yazar, bu dönemde çok sayıda öğretmen ve icracı yetiştiği gerçeğini vurgulamıştır.

Yirminci yüzyıl boyunca Hindistan'ın, Batı'ya felsefi ve dinî fikirler aşlamakla birlikte dünyada farklı müzik türlerini etkilediği göz ardı edilemez. **Günümüz Hint Müziği** başlıklı yirminci bölümde, felsefi ve estetik açıdan bir mükemmellik sergileyen Hint müziğinin dünya çapındaki pek çok ünlü müzisyenin yaratıcılığını etkilediğinden, böylece Batı kültürünün bir parçası hâline geldiği anlatılmaktadır. Geçtiğimiz yüzyıl içinde, dünyada ortaya çıkan sosyal hareketlerin Hint medeniyetine merak sardığını, bu anlamda önemli bir rol oynayan Bollywood film endüstrisinin ve Hint müziğinin coşku ve bir ilham kaynağı oluşturduğunun altı çizilerek evrensel kültürü zenginleştiren bir gösterge olarak değerlendirilmiştir. Bu bilgilere ek olarak Hint müzisyen ve besteci Ravi Shankar'ın önemli katkılarından yanı sıra müzik yaşamının ünlü Batı sanatçılarıyla kesişmesine yer verilmiştir. Hint müziğinin popülerleşmesi sürecinde önemli bir rol üstlenen ünlü Batılı sanatçıların denemeleri de yine bu bölüm başlığı altında yer almaktadır.

Kitap Hint müziğinde kullanılan spesifik terimler sözlüğü ve kaynakça ile son bulmuştur. **Son Söz** başlıklı bölümde yazar, dünya müzik kültürüne önemli katkılar sağlayan Hint müziğinin insanlık için

bir kültür kaynağı olduğuna kuvvetle vurgu yaparak ayırt edici özelliklerini tekrar kısaca özetlemiş, buna bağlı yorum ve düşüncelere yer vermiştir. Genel anlamda Hint müziğinin kurban törenlerinde, tapınak ayinlerinde, saray ortamında ve konser sahnelerinde gelişmiş olduğu bir daha belirtilerek her birinin müziğin kendine özgü karakterinin şekillenmesinde etkili bir rolü olduğu gösterilmiş; devamına Hint müzik sanatının dünyada bir ilk oluşturacak bazı özellikleri maddeler şeklinde sıralanmıştır. Kitapta yoğun olarak karşımıza çıkan Hint müziği terimleri bu türden okumalara aşına olmayanları bir ölçüde zorlayabileceğini hissettirmektedir. Bu bakımdan sözlüğün koyulması hem metin içi hem de benzer literatürlerde rastlanan birçok ender terimlere açıklık getirilmesi konuya yabancı okuyucuların karşılaştıkları terimleri daha detaylı tanımlarına yardımcı olacağı ve kolaylık sağlayacağı şüphesizdir.

SONUÇ

Kısaca özetlemeye çalıştığımız bu kitap, Hint kültürü tartışmalarında müzik sanatının temel bir pozisyon belirlediğini göstermesi bakımından önemlidir. İlk bakışta rahat okunacak bir kitaba benzemekle birlikte içeriği çok yoğun bir metinden ibarettir. Muazzam Hint müziğinin kökenleri ve tarihî gelişim evreleri, dünya müzik kültüründe eşi benzeri olmayan ses ve teorik sistemi, geleneksel çalgılar, Doğu ve Batı medeniyetine özgü müziksel düşünce tarzı, davranış, sanat öğelerinin yanı sıra ayırt edici özellikleri bölümler aracılığıyla geniş bir biçimde yorumlanmıştır. Çalışmada çok sayıda parantez içi açıklamalar ve geniş izah edici dipnotlar, yazarın yeterince yabancı literatür incelediğini ortaya koyarak çalışmaya ayrı bir önem kazandırmaktadır. Gerekli görülen yerlerde anlatılanlar sistematik bir döküm niteliğinde verilen şemalar, grafikler ve tablolarla zenginleştirilmiştir. Titizlikle hazırlanan görsellerde kronolojik sıralamaya özen gösterilmiştir. Paragrafın karmaşık olduğu yerlerde en ufak ayrıntılara dahi yer verildiği, okuyucunun kafasında soru işaretleri bırakmamaya çalıştığı görülmektedir. Bölümler birbirinden bağımsız olarak okunabilecek nitelikte olup aynı çerçeve içindedirler. Yazarın cümle bütünlüğü ve anlatımdaki akıcı üslubunun yanı sıra bilimselliğe de hassasiyet sergilediğini görmek mümkündür. Bölümlerin sonuna eklenen özet kısmı, ilgili bölümü toparlayıp yorumlamasını ve sonuç çıkarmasını kolaylaştırıyor. Yorumlar yapılırken konuların olabildiğince birinin diğerini tekrarlamama çabası takdir edilecek düzeydedir. Esere özgünlük kazandıran önemli hususlardan biri de Hint müzik sanatı hakkında özgün kaynaklara ulaşıp okura sunma gayretidir. Aktarılan bilgiler çok değerli olmakla birlikte kullanılan çok sayıda yabancı kelime ve terimin pek fazla bilinmemesi nedeniyle, okurun kimi yerlerde konudan kopma ve uzaklaşma olasılığını arttırmaktadır. Anlatımda daha az yabancı adlandırma ve teknik içerikli hususlar kullanılsaydı okur tarafından kavranması kolay olabileceği düşünülebilir. Bu eksikliklerine rağmen çalışma konuya ilgi duyan kişiler tarafından kolaylıkla izlenebilecek ve anlaşılabilir şekilde kaleme alınmıştır. Müzik literatüründe Hint müzik sanatı hakkındaki bir boşluğu dolduracak, bu konudaki yazılacak eserlere ışık tutacak nitelikte önemli bir eserdir. Etnomüzikoloji alanında yeni araştırmalara yön veren bir çalışma olmakla birlikte genç akademisyenler için de bir kaynak niteliğindedir. Her bölümden bir makale veya bir bildiri konusu yapılabilecek bir potansiyele sahip olabileceğine dikkat çekerek kısır sayılabilecek bir alana yapılmış önemli bir katkıdan dolayı Rauf Kerimov hocamıza teşekkür eder, bundan sonraki çalışmalarında başarılar dilerim.

KAYNAKÇA

Kerimov, R. (2021). *Hint Müzik Sanatı*. Kayseri: Katre Müzik Okulu Yayınları.